

ปีทมน กอตระภูถิน ๒๕๕๐: การศึกษาวิเคราะห์วิวัฒนาการและคุณค่าของสารคดีอัตชีวประวัติ สมัยรัชกาลที่ ๕ – รัชกาลที่ ๙ ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วรรณคดีไทย) สาขาวรรณคดีไทย ภาควิชาวรรณคดี ปรชานกรรการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ญาดา อารัมภีร, อ.ค. ๑๖๕ หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของสารคดีอัตชีวประวัติจำแนกตาม สถานะและอาชีพของผู้เขียน ๒) ศึกษาวิวัฒนาการของสารคดีอัตชีวประวัติสมัยรัชกาลที่ ๕ – รัชกาลที่ ๙ ให้ทราบถึงความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ และกลวิธีการเขียน ๓) ศึกษาคุณค่าของ สารคดีอัตชีวประวัติ

สารคดีอัตชีวประวัติที่นำมาศึกษาประกอบด้วยสารคดีอัตชีวประวัติสมัยรัชกาลที่ ๕ – รัชกาลที่ ๙ จำนวน ๓๐ เรื่อง โดยเลือกเรื่องที่ทำให้ความหลากหลายทั้งในด้านกลุ่มผู้เขียน และด้านยุคสมัยที่เขียน

ผลการวิจัยพบว่าสารคดีอัตชีวประวัติโดยทั่วไปเป็นการเล่าเรื่องราวชีวิตของเจ้าของประวัติตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิต ด้วยเหตุที่แต่ละบุคคลมีความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน รายละเอียดของ เนื้อหาจึงหลากหลายแตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตามสารคดีอัตชีวประวัติเจ้าของผู้เขียนที่อยู่ในกลุ่มสังคมหรือ อาชีพเดียวกัน มักจะมีเนื้อหาส่วนหนึ่งร่วมกันคือการกล่าวถึงบริบททางสังคมหรืออาชีพของเจ้าของประวัติ

ในการศึกษาวิวัฒนาการของสารคดีอัตชีวประวัติตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ – รัชกาลที่ ๙ พบว่า ๑) มีการเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหา กล่าวคือ ในอดีต สารคดีอัตชีวประวัติมักกล่าวถึงชีวิตครอบครัวแต่เพียงเล็กน้อย กล่าวถึงการทำงานหรือเหตุการณ์ที่ตนพอใจโดยอ้อม มักกล่าวถึงประสบการณ์ด้านลบที่เกิดในวัยเด็ก ซึ่งเป็น เรื่องที่ไม่ร้ายแรง ถ้ามีการกล่าวถึงเรื่องด้านลบของผู้อื่นจะทำโดยไม่ออกชื่อ แต่ในปัจจุบันมีการกล่าวถึงชีวิต ครอบครัวมากขึ้นและกล่าวด้วยความยกย่อง มีแนวโน้มในการกล่าวถึงการทำงานหรือเหตุการณ์ที่ตนพอใจ อย่างภาคภูมิใจมากจนบางครั้งมองได้ว่าเป็นการโอ้อวด มีการกล่าวถึงเรื่องในด้านลบที่ร้ายแรงของตนเองและ ผู้อื่นมากขึ้น และออกชื่ออย่างชัดเจน ส่วนจุดมุ่งหมายในการเขียนกับเนื้อหาส่วนใหญ่จะสอดคล้องกัน มีเพียง บางเรื่องมีจุดมุ่งหมายแฝงเพื่อแก้ต่างให้แก่ตนเอง ๒) ไม่พบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในด้านรูปแบบ กล่าวคือ สารคดีอัตชีวประวัติทั้งในอดีตและปัจจุบันส่วนใหญ่มีรูปแบบเป็นความเรียงร้อยแก้ว รูปแบบอื่นๆ ที่พบบ้าง คือ รูปแบบอนุทินหรือบันทึกประจำวัน และรูปแบบจดหมาย ๓) ไม่พบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในด้านกลวิธี การเขียน กล่าวคือ สารคดีอัตชีวประวัติทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีกลวิธีการเขียนหลายอย่าง ส่วนใหญ่ดำเนิน เรื่องตามลำดับปฏิทิน มีบางเรื่องดำเนินเรื่องแบบสลับไปมา มีการใช้สำนวนโวหาร ภาพพจน์ที่เหมาะสมกับ เนื้อหา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย มีอารมณ์คล้อยตาม และบ่งบอกถึงตัวตนของผู้เขียน น่าสังเกตว่าสารคดี อัตชีวประวัติบางเรื่องในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างสารคดีกับนวนิยาย ส่วนในการศึกษาด้านคุณค่า พบว่าสารคดีอัตชีวประวัติเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าทั้งด้านความรู้ ความคิด และวรรณศิลป์